

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 20/11169-2
Saksbehandler Shepol Barzan Awrahman

Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	27.08.2020	71/20

Kommunedirektørens innstilling:

«Kommunedirektørens vurdering» i saksframlegget oversendes Riksantikvaren som Sarpsborg kommunes høringsuttalelse til «Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune».

Behandling i Formannskapet 27.08.2020:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:
Ståle Solberg (SaFoSa)

Representanten Ståle Solberg fremmet følgende forslag på vegne av Sammen for Sarpsborg:

Kulturmiljø: K265 Sarpsborg Middelalderbyen tas ikke ut av NB - registeret.
Det tas initiativ til å utarbeide en utvidet plan for ivaretagelsen og beskrivelse av det automatisk fredede kulturminnet rundt middelalderbyen og Olavsvollen.

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.
Første setning i forslaget fra Sammen for Sarpsborg ble enstemmig vedtatt.
Andre setning i forslaget fra Sammen for Sarpsborg fikk 1 stemme (SaFoSa) og falt.

Formannskapets vedtak

«Kommunedirektørens vurdering» i saksframlegget oversendes Riksantikvaren som Sarpsborg kommunes høringsuttalelse til «Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune».

Kulturmiljø: K265 Sarpsborg Middelalderbyen tas ikke ut av NB - registeret.

Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Marit Pedersen, Britt Alexandersen Kivedal

Kommunedirektørens innstilling:

«Kommunedirektørens vurdering» i saksframlegget oversendes Riksantikvaren som Sarpsborg kommunes høringsuttalelse til «Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune».

Vedlegg:

1. Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer, datert 17.06.2020.
2. K264 Sarpsborg Kulåsparken - Notat
3. K263 Sarpsborg aksene i bysentrum - Notat
4. K265 Sarpsborg middelalderbyen – Notat
5. K266 Sarpsborg Opsund – Notat
6. K266 Sarpsborg Opsund

Sammendrag:

Riksantikvaren har sendt forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune på høring. Frist for innspill er 11.09.2020.

NB!-registeret er en database over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer som har nasjonal interesse. NB!-registeret angir områder hvor det må vises særlige hensyn i forbindelse med videre forvaltning og utvikling.

I Sarpsborg er følgende kulturmiljøer omfattet av NB!-registeret:

- Kulåsparken
- Aksene i sentrum (St. Marie gate/Sandesundsveien)
- Middelalderbyen
- Opsund

Riksantikvaren foreslår å ta Kulåsparken, Middelalderbyen og Aksene i sentrum ut fra NB!-registeret. Kommunedirektøren mener at Kulåsparken og Aksene i sentrum fortsatt bør være en del av NB!-registeret og støtter ikke Riksantikvarens forslag om å ta ut disse. Kulåsparken er en del av Sarpsborgs over 1000-årige historie og Aksene i sentrum er en viktig del av byens identitet og byutvikling.

Kommunedirektøren støtter forslaget om å ta Middelalderbyen ut av NB!-registeret. Kommunedirektøren er også positiv til Riksantikvarens forslag om å utvide kulturmiljøets avgrensning på Opsund.

Utredning:

Riksantikvaren har sendt forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Viken fylkeskommune på høring. Frist for innspill er 11.09.2020.

NB!-registeret er en database over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer som har nasjonal interesse. Ansvar for registrering og vedlikehold av data ligger hos Riksantikvaren. NB!-registeret angir områder hvor det må vises særlig hensyn i forbindelse med videre forvaltning og utvikling.

Hovedformålet med revisjonen er å gi konkrete råd og anbefalinger for forvaltning (vern og utvikling) av kulturmiljøene i NB!-registeret. Noen av kulturmiljøene foreslås tatt ut og i enkelte tilfeller foreslås nye kulturmiljøer innført i registeret.

Sarpsborg kommune har fire kulturmiljøer i NB-registeret;

- Kulåsparken
- Aksene i sentrum (St. Marie gate/Sandesundsveien)
- Middelalderbyen
- Opsund

Riksantikvaren foreslår å ta tre av kulturmiljøene i Sarpsborg ut av registeret. Det gjelder Kulåsparken, Aksene i sentrum og Middelalderbyen.

Riksantikvarens begrunnelse for å ta Kulåsparken og Middelalderbyen ut av NB!-registeret er at områdene også er valgt ut som en del av Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA-området). KULA-registeret er en landsomfattende oversikt over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Ansvar for kartleggingen ligger også her hos Riksantikvaren. Landskapene som inngår skal sammen vise mangfoldet i historien – hvordan mennesker har levd i og brukt landskapet, hva som har skjedd der og hvilke spor fra tidligere tider som finnes der. KULA-status er ikke en verneplan og landskapene blir ikke fredet eller vernet ved at de er med. Dersom et kulturlandskap inngår i et KULA-område skal ikke det stoppe utviklingen i området, men bidra til en god utvikling som ivaretar kulturlandskapets verdier.

Riksantikvaren anser ikke Aksene i sentrum for å være et kulturmiljø av nasjonal interesse. For kulturmiljøet Opsund foreslås det å endre kulturmiljøets avgrensning, jf. vedlegg 5. Det følger med notat som begrunner Riksantikvarens endringsforslag, jf. vedlegg 2- 6.

Riksantikvaren har også oppdatert de faglige rådene for forvaltningen av de enkelte kulturmiljøene i NB!-registeret.

Riksantikvaren ber høringsinstansene om alle typer tilbakemeldinger og innspill til forslaget, men ber særlig om følgende:

- Evt. merknader til foreslåtte endringer i avgrensning av kulturmiljøene.
- Evt. merknader til forslag om kulturmiljøer som tas ut av registeret.
- Evt. merknader til forslag om kulturmiljøer som foreslås tatt inn i registeret.
- Evt. merknader til foreslåtte «Faglige råd for forvaltning».

Kommunedirektørens vurdering:***Kulåsparken***

Kulåsparken er et viktig kulturmiljø for Sarpsborg. Parken er et viktig grøntområde for byen, der det er fredede kulturminner men også særegne og verneverdige bygg som del av

Borregaards industrihistorie. Kommunen forvalter i dag kulturmiljøet godt, gjennom retningslinjer og bestemmelser i kommunens sentrumsplan som er basert på at Kulåsparken er en del av NB!-registeret. Dette er for eksempel viktig for en forutsigbar byggesaksbehandling. Å få på plass gode retningslinjer og bestemmelser for Kulås har det vært jobbet med over flere år. Tilsvarende retningslinjer og bestemmelser for Kulås som følge av at Kulås er en del av KULA-området «Industrilandskap; Sarpsfossen, Borregaard og Hafslund» er ikke utarbeidet. Kommunen vurderer også at retningslinjene og bestemmelsene basert på NB!-registeret ikke er direkte overførbare da Kulås kun er en liten del av det store KULA-området som i hovedsak omhandler industrilandskapet ved fossen og Borregaard.

Kommunedirektøren ser at det kan være uheldig at Kulåsparken forvaltes både gjennom NB!-registeret og KULA-registeret. Det er imidlertid ikke ønskelig at Kulåsparken tas ut av NB!-registeret. Kommunedirektøren mener at Kulåsparken er nettopp et slikt kulturmiljø som NB!-registeret skal forvalte, det vil si kulturmiljøer i byer med spor etter 1000 års byhistorie. Med tanke på alle gravhaugene i Kulås så er sporene også enda eldre enn 1000 år.

Kommunedirektøren mener derfor Kulåsparken fortsatt bør være en del av NB!-registeret. Det kan i stedet gjøres en vurdering av om Kulåsparken bør utelates fra KULA-området «Industrilandskap; Sarpsfossen, Borregaard og Hafslund», for på den måten unngå at Kulåsparken forvaltes gjennom to ulike registre.

Aksene i sentrum

Kommunedirektøren mener det er svært uheldig at Aksene i sentrum, St. Marie gate og Sandesundsveien ikke er av nasjonal interesse som kulturmiljø. Aksene er svært viktig for Sarpsborgs identitet og byutvikling. Samtidig er det et stort utviklingspress i sentrum. Det vil hjelpe kommunen å forvalte Aksene på en god måte om de fortsatt står i NB!-registeret. Kommunedirektøren støtter derfor ikke Riksantikvarens forslag om å ta Aksene i sentrum ut av NB!-registeret.

Kommunedirektøren kan imidlertid se at det kan være behov for å klargjøre aksenes utstrekning og da spesielt aksene i Sandesundsveien. Den aksene bør gå fra Oscar Pedersens vei i sør til Sigvat Skalds gate i nord. I dag går aksene videre gjennom en bygning og fortsetter mot Glengshølen.

Middelalderbyen

Kommunedirektørens vurdering er at Middelalderbyen kan forvaltes akseptabelt gjennom KULA-området «Industrilandskap; Sarpsfossen, Borregaard og Hafslund». Det vil kreve noen ressurser å endre retningslinjer og bestemmelser i kommunens planverk, men det vurderes som mindre krevende enn for Kulåsparken. Middelalderbyen er også automatisk fredet, noe som påvirker utbyggingspresset.

Kommunedirektøren støtter derfor Riksantikvarens forslag om å ta Middelalderbyen ut av NB!-registeret. Kommunedirektøren ser imidlertid behov for at middelalderbyen klargjøres i KULA-området «Industrilandskap; Sarpsfossen, Borregaard og Hafslund». Dette er fordi kommunen opplever at KULA-områdets fokus er Sarpsfossen og industrilandskapet. Kommunedirektøren vil be Riksantikvaren følge opp dette.

Opsund

Kommunedirektøren er positiv til Riksantikvarens forslag til utvidelse av kulturmiljøets avgrensning på Opsund. Det at hele Opsund blir sett som en helhet anses som riktig. På den

måten inkluderes hele utbyggingshistorien på Opsund, også de nyeste byggene fra 1980-tallet og golfbanen som er Norges nest eldste. Dette er også en viktig del av utviklingen av kulturmiljøet.

Faglige råd for forvaltning

Kommunedirektøren mener at Riksantikvarens forslag til faglige råd for Opsund er gode og fornuftige. Det samsvarer blant annet bra med det arbeidet som kommunen nå har gjort i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel. Det arbeidet omfatter en Byggeskikkveileder for Opsund. Om Kulås og Aksene i sentrum fortsatt skal være en del av NB!-registeret så bør Riksantikvaren også se på de faglige rådene for disse kulturmiljøene.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Ingen økonomiske konsekvenser for Sarpsborg kommune.

Miljø:

Ingen miljømessige konsekvenser for Sarpsborg kommune.

Folkehelse:

Det at kulturmiljøene ivaretas på en god måte kan være viktig for folkehelsen.

Rett utskrift.

Dato: 28.08.2020

Hilde Øisang
Formannskapssekretær

Dokumentet er elektronisk signert.

Saken oversendes saksbehandler for oppfølging.